

RIIGIMETSA TERVIKTUTVUSTUS VINNI VALLA TERRITOOORIUMIL

SISSEJUHATUS

RMK ehk Riigimetsa Majandamise Keskuse hoole all on ligikaudu 30% kogu Eestimaast. Seal asub 45% Eesti metsadest. RMK on Eesti riigile kuuluva metsa ja teiste mitmekesiste looduskoosluste hoidja, kaitsja ja majandaja. RMK kasvatab metsa, hoiab loodusväärtusi, teenib riigile metsa majandades tulu, loob looduses liikumise võimalusi ja jagab loodusharidust.

RMK eesmärgiks on majandada riigimetsa kehtlikult, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsahüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Käesolev kava annab ülevaate **Vinni vallas** asuvatest RMK hallatavatest metsadest ja möödunud kümnendi tegevustest ning kirjeldab omavalitsuse territooriumil kõrgendatud avaliku huviga riigimetsa alad ning plaanitavad tegevused nii looduskaitstes, külastuskorralduses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Tutvustusest on näha, milliseks kujuneb omavalitsuse territooriumil kasvava riigimetsa pindala ja vanuseline struktuur kehtlikul majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsaparandust ja looduskaitseteid.

RMK STRUKTUUR JA TOIMIMINE

RMK tegevusvaldkonnad on:

- maakasutus;
- metsamajandus;
- metsakorraldus;
- taimla- ja seemnemajandus;
- puiduturustus;
- looduskasutus, sh külastuskorraldus ja looduskaitse.

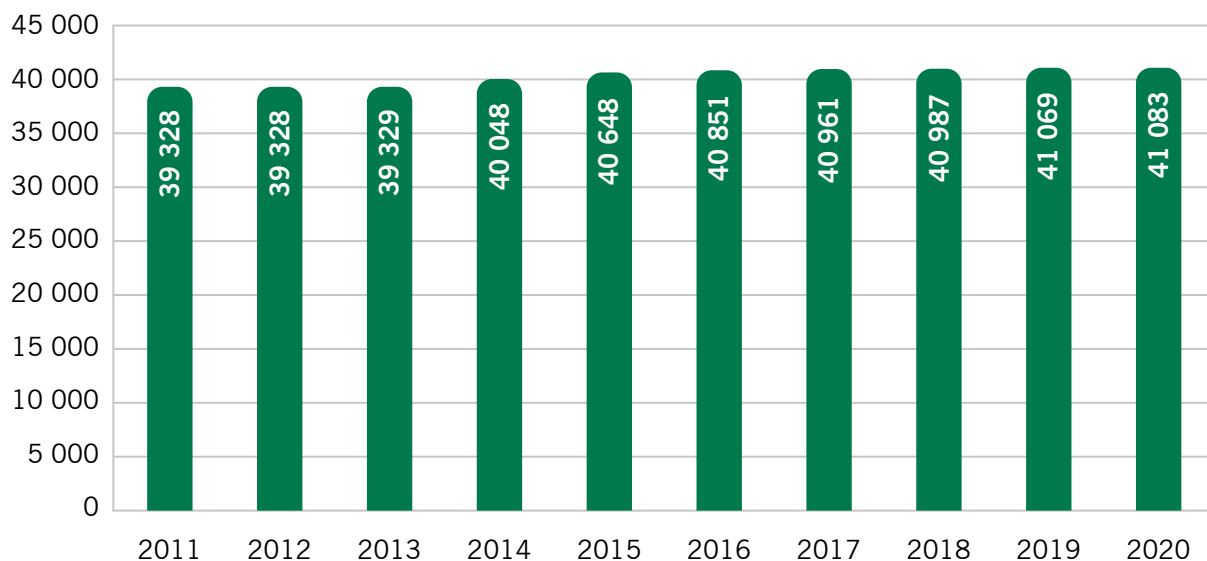
RMK koosseisu kuulub Sagadi metsakeskus, Elistvere loomapark ja Põlula kalakasvandus.

RMK-s töötab ligi 700 inimest, kokku saab RMK hallatavas metsas tööd umbes 6500 inimest.

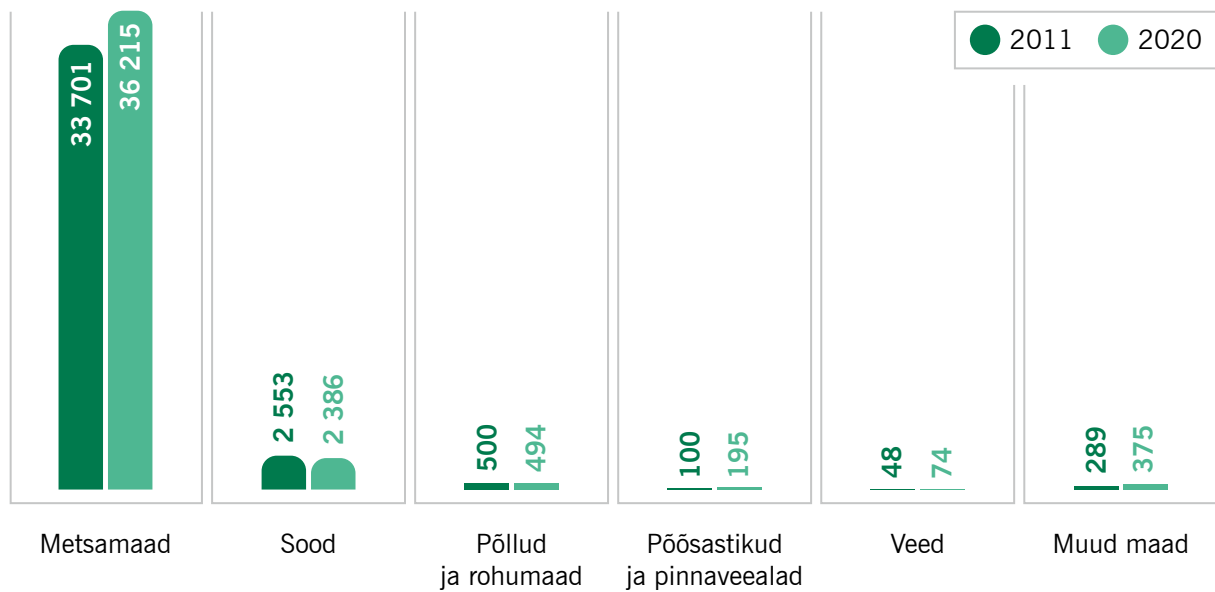
Eesti riigimetsa majandatakse säästvalt. Selle kinnituseks on RMK-le omistatud säästva metsanduse sertifikaadid FSC ja PEFC. RMK-l on ka keskkonnajuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 14001 ja kvaliteedijuhtimissüsteemi sertifikaat ISO 9001.

1. MAAKASUTUS

RMK hallatavate maade pindala **Vinni valla** territooriumil on **41 083 ha**, mis moodustab **41%** kohaliku omavalitsuse pindalast. Riigimetsamaade pindala muutus 2011.–2020. a on toodud joonisel 1 ja riigimaade kõlvikulised muutused joonisel 2.

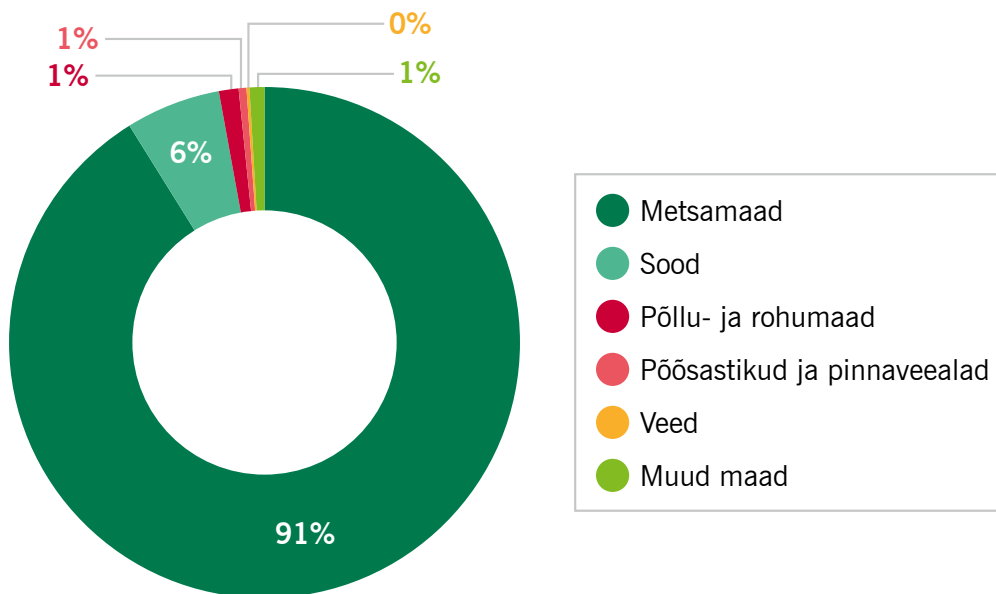

Joonis 1. Riigimetsa üldpindala muutus perioodil 2011.–2020. a, ha.

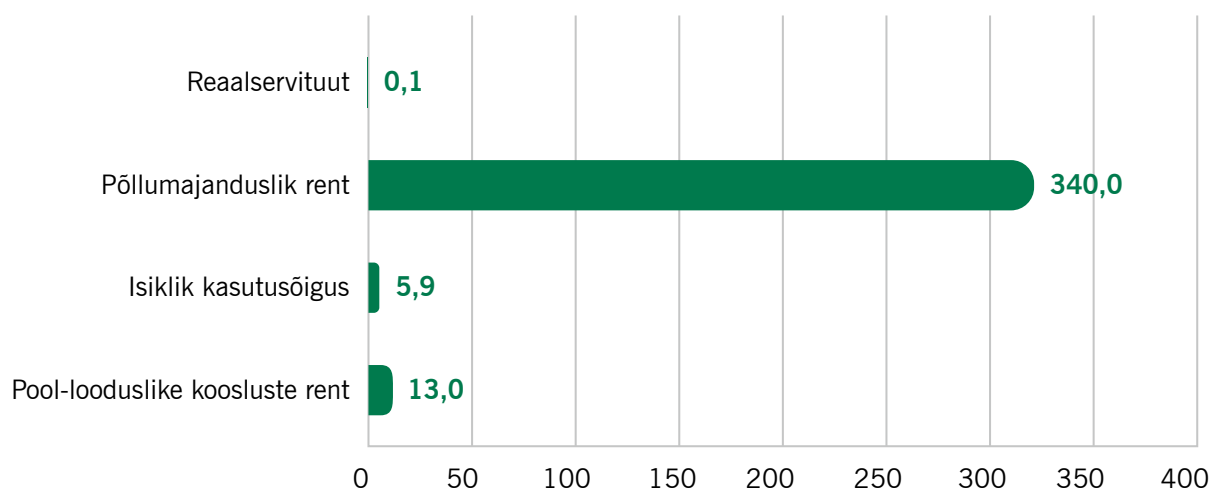
Joonis 2. Riigimetsa maade muutused kõlvikute lõikes 2011/2020. a, ha.

Praegu moodustab riigi metsamaa pindala omavalitsuse territooriumil asuvatest RMK hallatavatest maadest 91%, mis on 36 215 ha, mittemetsamaad võtavad enda alla 9%, millest suurima pindalaga on sood – 2386 ha.

Joonis 3. Riigi maade jagunemine 2020. a, %.

RMK on sõlminud riigimaale Vinni vallas erinevaid maakasutuslepinguid, millest pindala poolest enamiku moodustavad põllumajanduslikuks kasutamiseks sõlmitud lepingud – ligi 340 ha.

Joonis 4. Lepingud riigimetsa maade kasutamiseks 2020. a, ha.

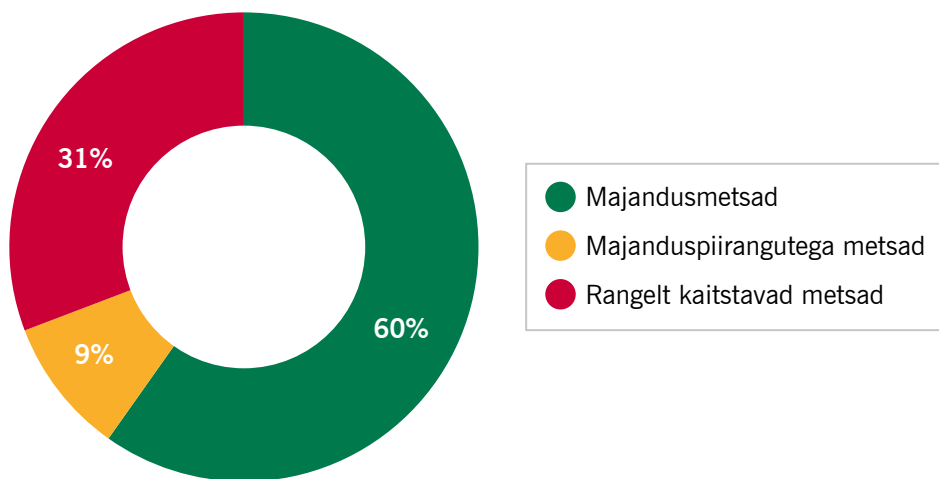
2. METSAVARUD

Vinni valla riigimetsad jagunevad majandus-, majanduspiirangutega-ja rangelt kaitstavateks metsadeks (joonis 5). Hetkel on riigimetsamaad vallas 36 215 ha, millest majandusmetsa on 21 655 ha, majanduspiirangutega metsa 3410 ha ja rangelt kaitstavat metsa 11 150 ha. Metsakategooriate pindala võrdlus 10 aasta taguse ajaga on toodud joonisel 6.

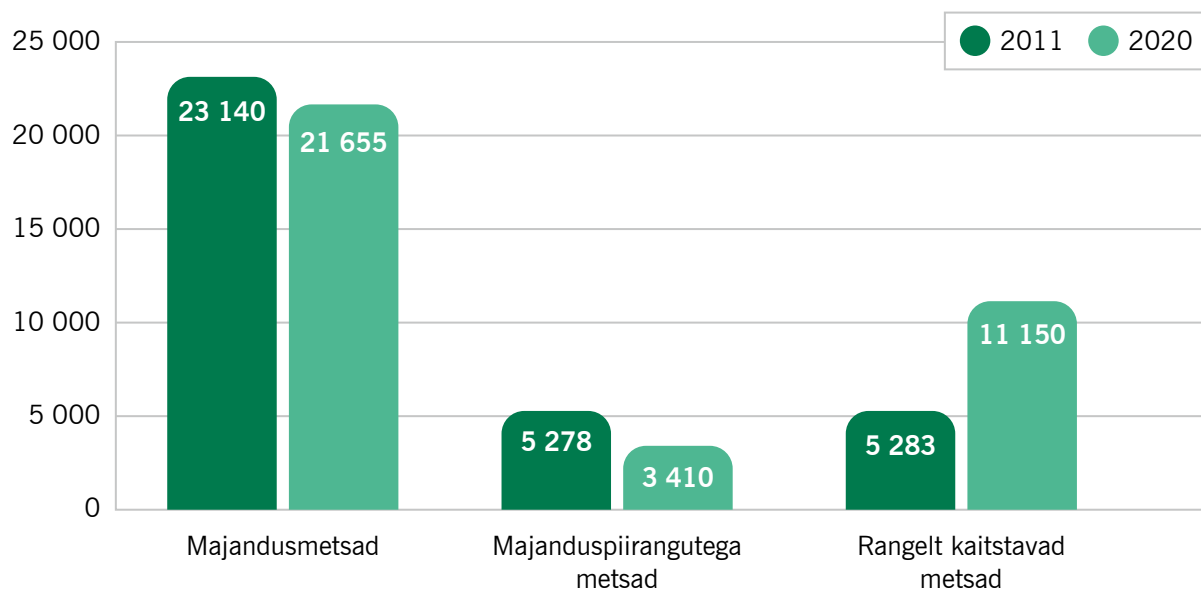
Rangelt kaitstavates metsades on majandustegevus keelatud (nt loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad).

Majanduspiirangutega metsades on majandustegevus lubatud arvestades kaitseala valitseja seatud piiranguid.

Majandusmetsades on majandustegevus lubatud metsaseaduse alusel.

Joonis 5. Riigi metsamaade jagunemine kaitsekategooriatesse 2020. a, %.

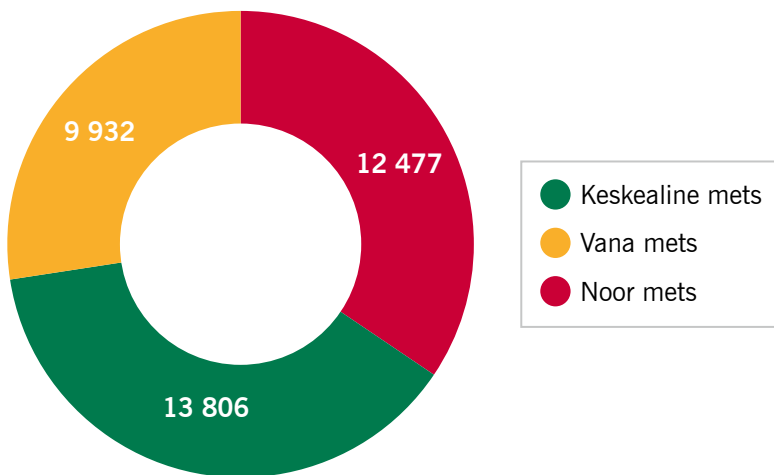

Joonis 6. Riigi metsamaade kaitsekategooriate muutus 2011.–2020. a, ha.

Kuna metsade olemit ja elutsükli iseloomustab kõige paremini metsa vanuse muutus, siis oleme jaganud metsa kolme vanuseklassi:

- noored metsad;
- keskealised metsad;
- vanad metsad.

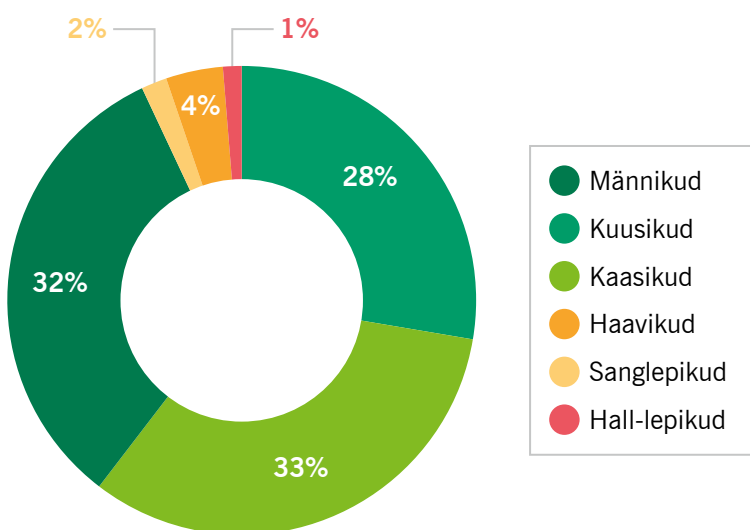
Vanuseklasside järgi riigimetsade jagunemine 2020. aastal Vinni vallas on toodud joonisel 7.

Joonis 7. Riigi metsamaa jagunemine vanuseklasside alusel 2020. a, ha.

Erinevad kasvukohad ja mullad tingivad ka erinevate puuliikidega metsaosade kujunemise.

Metsade puuliigiline jagunemine on toodud joonisel 8. Enamiku Vinni valla metsadest moodustavad kaasikud – 33% ja männikud – 32%. Oluline on ka kuusikute osakaal – 28%.

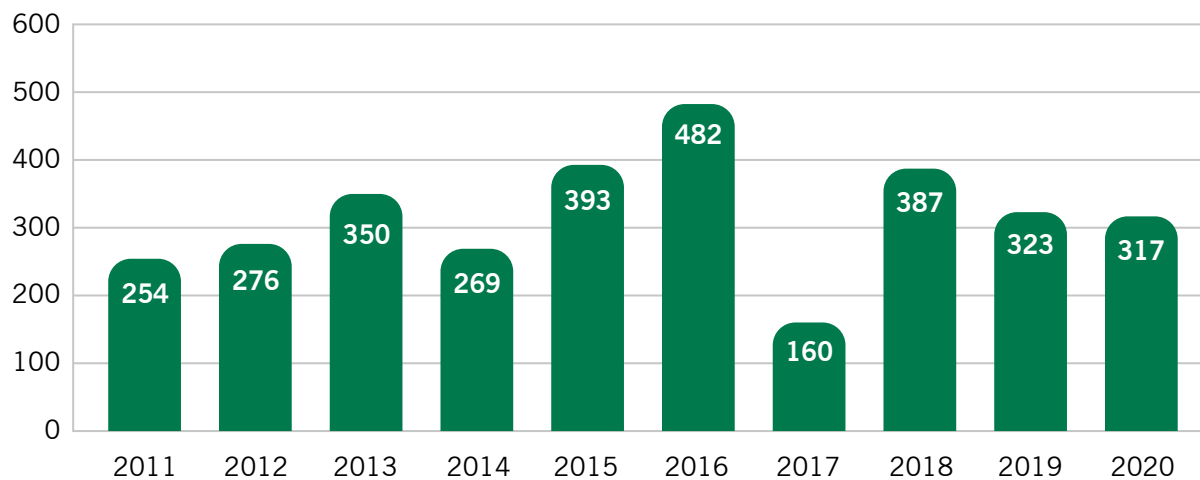

Joonis 8. Riigi metsamaa puuliigiline jagunemine 2020. a, %.

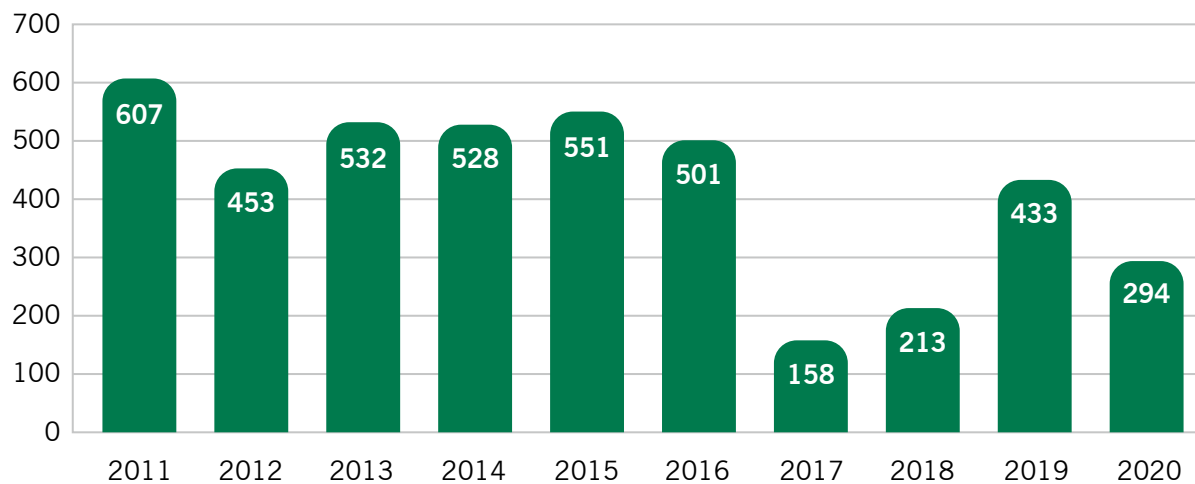
3. RAIED

Vinni valla riigimetsas tehtud uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 9. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 160 kuni 482 hektarit aastas.

Harvendusraiate pindala muutumist iseloomustab joonis 10. See on liikunud vahemikus 158 ha kuni 607 ha aastas.

Joonis 9. Uuendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

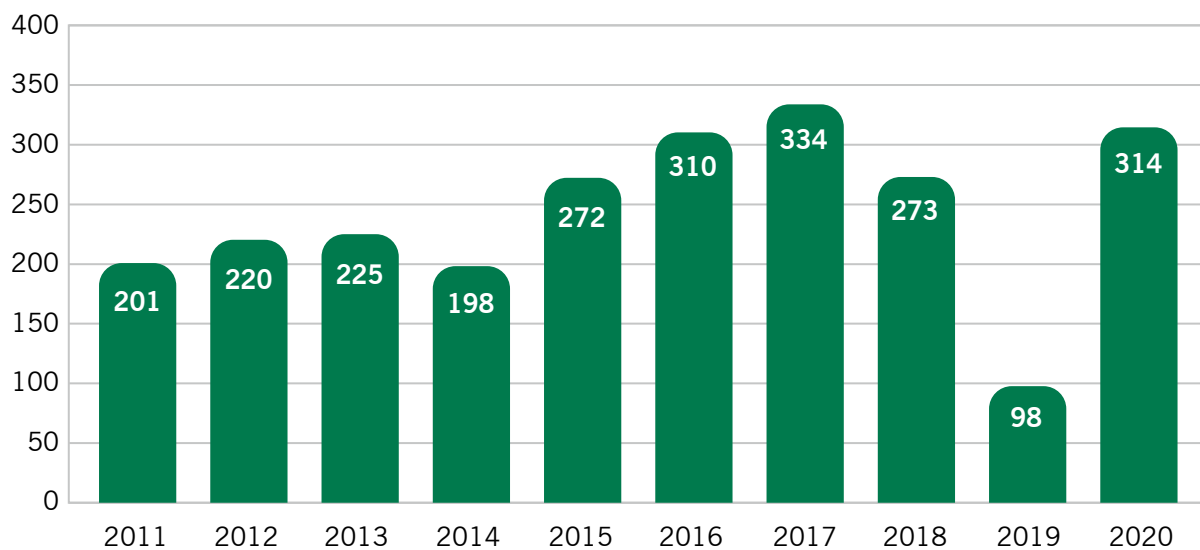

Joonis 10. Harvendusraiate pindala 2011.–2020. a, ha.

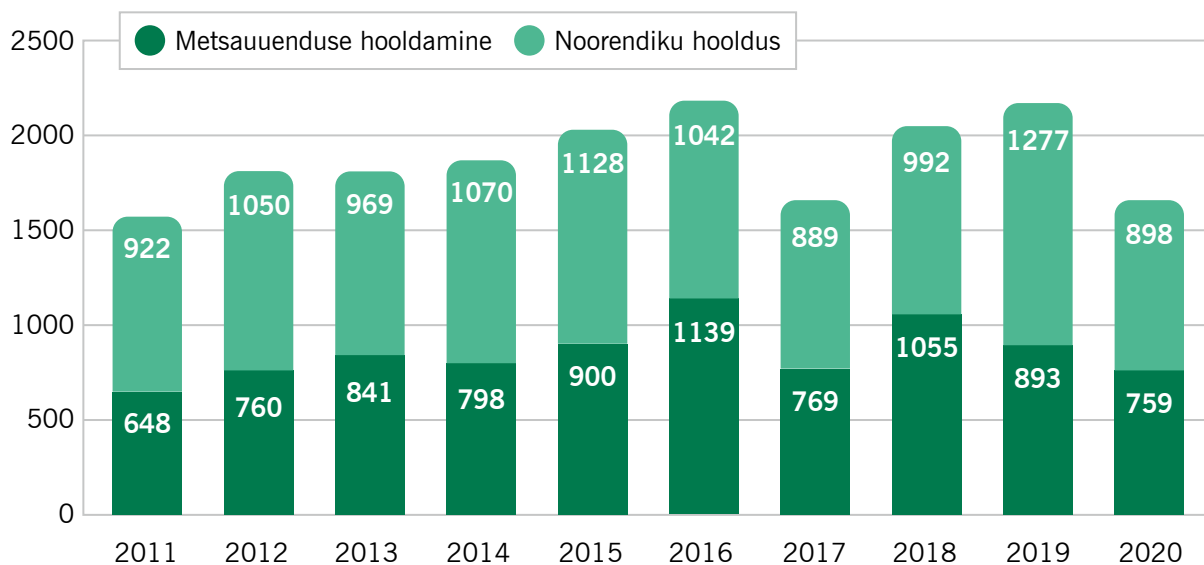
4. METSA KASVATAMINE

Uue metsa rajamise mahust annab ülevaate joonis 11. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 245 ha aastas.

Noore metsa hooldamise mahtudest annab ülevaate joonis 12. Noore metsa hooldamise käigus eemaldatakse istutatud või külvatud puude kasvu takistavad rohttaimed, põõsad ja puud. Viljakamates kasvukohtades tuleb seda teha ka mitu korda aastas. Hilisem noore metsa hooldus on suunatud tulevikupuistu kujundamisele.

Joonis 11. Uue metsa rajamine 2011.–2020. a, ha.

Joonis 12. Noore metsa hooldamine 2011.–2020. a, ha.

5. LOODUSKAITSE

Looduskaitsetöid tehakse loodusliku mitmekesisuse säilitamiseks RMK hoole all oleval riigimaal. Elurikkuse hoidmise olulisi põhimõtteid järgitakse ka majandatavas metsas. Looduskaitsetööd viiakse läbi looduskaitsete väärtuste säilitamiseks koostatavate lähteülesannete ja projektide alusel:

- ohustatud või kehvasti seisundis olevate liikide elupaikade taastamiseks;
- koosluste või poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks;
- kaitsealuste üksikobjektide hooldamiseks;
- parkide hooldamiseks.

Tabel 1. RMK looduskaitsetööd perioodil 2011.–2020. a

Looduskaitsetööd	Pindalad (ha) ja tükiarvud (tk)
Liigi elupaiga taastamine ja hooldustööd	0,6 ha
Ohtlike puude raie	0,7 ha
Poolloodusliku koosluse taastamistöö ja hooldus	41 ha
Sookoosluse taastamistöö ja hooldus	410 ha
Sookoosluse taastamistöö paisude rajamine	107 tk

Suuremateks töödeks olid Sirtsu soostiku ja Tudusoo soode taastamine ja hooldus.

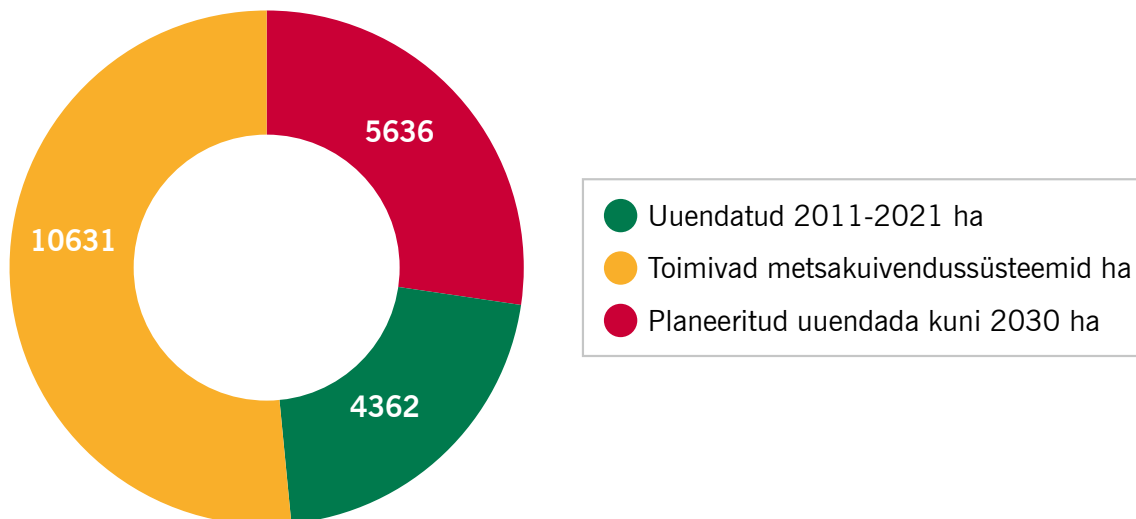
6. METSAPARANDUS

Riigimetsa majandamiseks ehitatakse metsateid ning hooldatakse ja rekonstrueeritakse olemasolevaid metsateid ja kuivendussüsteeme. Korrasolev teede- ning kuivendussüsteemide võrgustik aitab säilitada metsade juurdekasvu ja looduslikku kooslust.

Tabel 2. RMK kuivendussüsteemide ja metsateede olem

Kuivendussüsteemid, ha			Metsateed, km		
Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030	Olem 2021	Uuendatud 2011–2021	Planeeritud uuendada kuni 2030
20 630	4362	5636	368	101	69

Uusi kuivendussüsteeme riigimetsas ei rajata. Samuti ei rekonstrueerita kuivendussüsteeme rangelt kaitstavates metsades. Uusi kraave rajatakse metsa, kui need on vajalikud teede ehitamisel ja rekonstrueerimisel. Rangelt kaitstavates metsades ja kaitsealadel puhastatakse majandusmetsades paiknevate kuivendussüsteemide toimimiseks vajalikke kuivenduskraave.

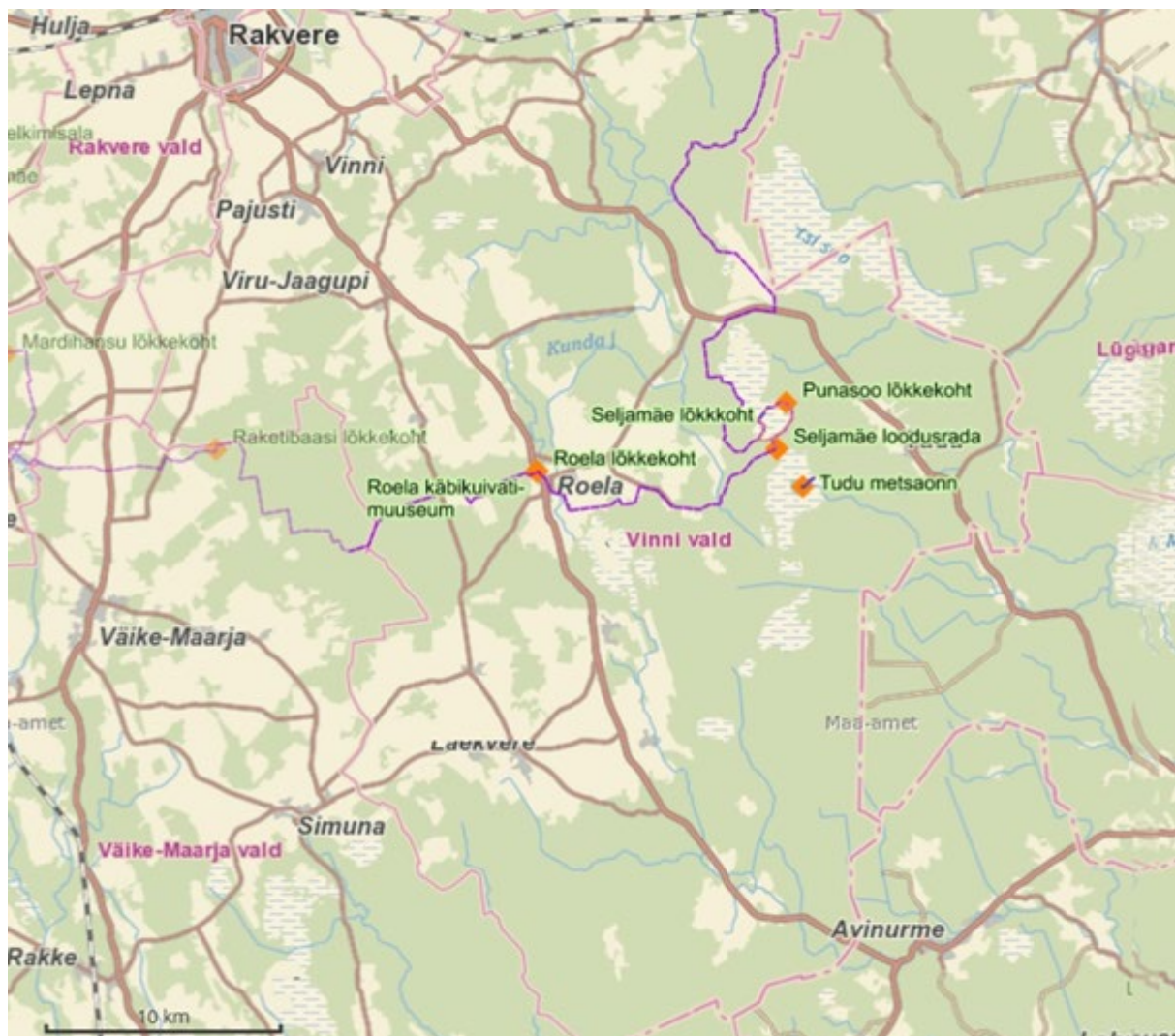

Joonis 13. RMK kuivendussüsteemide pindala, ha.

7. KÜLASTUSKORRALDUS

Külastajate suunamiseks ja loodusteadlikkuse edendamiseks RMK hallatavatel puhke- ja kaitsealadel loob RMK looduses liikumise võimalusi. Maastiku seisundi säilitamiseks, külastuse suunamiseks, loodusteadlikkuse edendamiseks ja inimtekkeliste negatiivsete mõjude vähendamiseks on RMK rajanud külastustaristu.

RMK hallatavatest külastusobjektidest jääb Vinni valla territooriumile 2 Põhja-Eesti puhkeala ja 4 Peipsi põhjaranniku puhkeala külastusobjekti ning lisaks RMK matkatee Penijõe-Aegviidu-Kauksi harust 59,6 km pikkune lõik.

Joonis 14. Vinni valla territooriumil paiknevad RMK hallatavad külastusobjektid.

Vinni valla territooriumil paiknevaid külastusobjekte seob tervikuks 2018. aastal avatud kolmas RMK matkatee haru – Penijõe-Aegviidu-Kauksi.

Roela käbikuivati rajati aastatel 1927–1928 ja see oli mõeldud peamiselt kuusesemne varumiseks ja säilitamiseks. RMK avas renoveeritud Roela käbikuivati 2008. aastal muuseumina. Käbikuivati kõrval avati ka ENSV teenelise metsakasvataja ja kauaaegse Roela metsaüleva Hugo Ploompuu mälestuskivi. Muuseumi osas tehakse koostööd Vinni valla ning MTÜ-ga Roela Kodukant. 2019. aastal avati hoones teabepunkt, kus lisaks looduses liikumise teabe jagamisele tutvustatakse hoone ajalugu ja tänu säilinud sisustusele ning töövahenditele saab ettekujutuse tööst vanas käbikuivatis. Käbikuivatis ja selle ümbruses korraldatakse loodusõppeprogramme, samuti looduse ja kultuuripärandiga seotud üritusi. Mõdriku-Roela maastikukaitseala väärtuste tutvustamiseks ja teavitamiskvaliteedi tõstmiseks on planeeritud Roela lõkkekohale paigaldada vastav infotahvel.

Tudusoo looduskaitsealal paiknevad Seljamäe loodusrada ja lõkkekoht ning Tudu metsaonn. Seljamäe loodusrada rekonstrueeriti 2018. aastal. Tudu metsaonn ja selle juurde viiv õpperada rekonstrueeriti 2019–2020 Eestimaa Looduse Fondi eestvedamisel projekti „Soode kaitse ja taastamine“ käigus, seda rahastas Euroopa Komisjoni LIFE-programm ja Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Vinni valla territooriumil paiknevatel külustusobjektidel lähiaastatel suuremaid rekonstrueerimistöid teha ei ole plaanis, taristut hooldatakse jooksvalt ja vajadusel remonditakse.

Külustusmahu seire andmetele tuginedes tehti 2020. aasta loendusperioodil Tudu metsaonni juurde 8300 külustuskorda.

Külustusobjektide täpne paiknemine ja taristu kirjeldus on leitavad:

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/peipsi-pohjaranniku-puhkeala>

<https://loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/pohja-eesti-puhkeala>

Täiendav info ja külustusobjektidel planeeritud tegevused on leitavad Ida-Virumaa ja Lahemaa külustusalaade külustuskorralduskava materjalidest:

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/ida-virumaa-kulastusala>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/ida-virumaa-kulastusala>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/lahemaa-kulastusala>

<https://www.rmk.ee/organisatsioon/tegevusvaldkonnad/loodushoid/kulastuskorralduskavad/lahemaa-kulastusala>

8. PÄRANDKULTUURIOBJEKTID

Pärandkultuuri objekt on jälg eelmiste põlvkondade tegutsemisest maastikul. See on osa meie kultuurist, tükike meie rahvuslikust pärandist. Levinumad pärandkultuuri objektid on taluhoonete asukohad, kiviaiad, vanad metsateed ja kohanimed.

Selleks, et pärandkultuuri objektid raietööde tõttu, teadmatusest või niisama hooletusest ei hävineks, on oluline maaomanike ja maastikul tegutsejate teadlikkus ehk omanikuhoid.

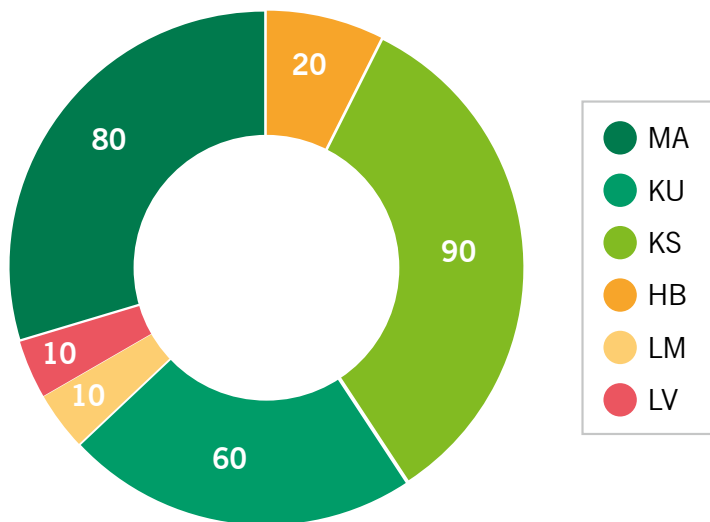
Tabel 3. Pärandkultuuriobjektide arv riigimetsamaal

Vahtkondade kordonid	30
Vanad kohanimed	16
Põlised talukohad	14
Turbavõtukohtad	11
Ajaloolised piirimärgid	9
Heinaküünid, kuhjalavad	9
Põlised metsateed, jalgrajad, hobuseeed	8
Metsavendade punkrid	8
Talveteed	7
Raudteerajatised	7
Muud (46 tüüpi)	96
Kokku	215

9. RAIETE PROGNOOS KUNI 2030

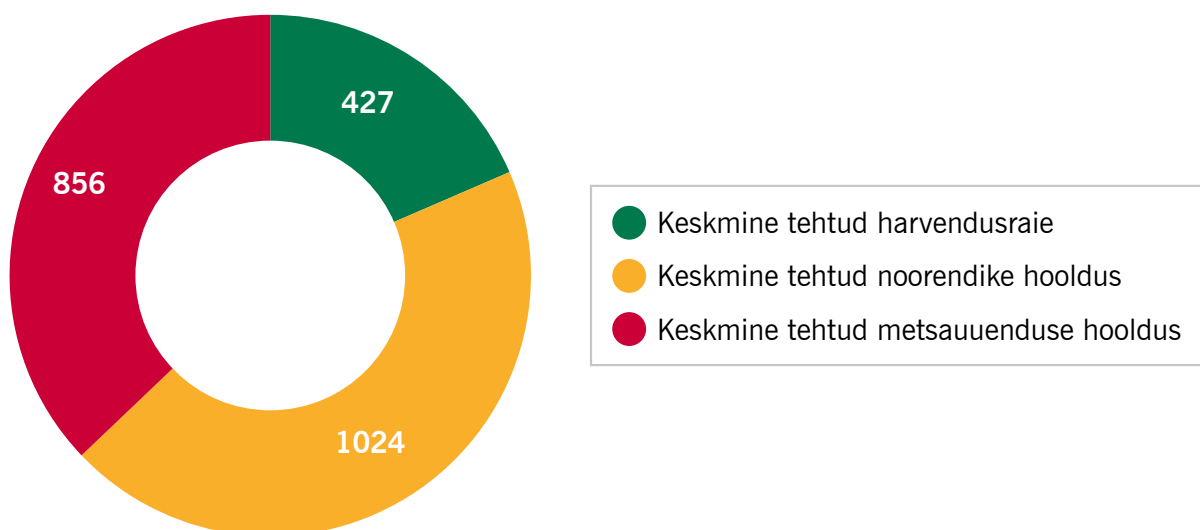
Arvestades Vinni valla riigimetsade vanuselist jaotust, raieküpsete metsade osakaalu ja riigimetsa kestliku kasutamise printsiipi, on hinnanguline võimalik metsade uuendusraiate pindala keskmiselt 270 hektarit aastas.

Uuendusraie liigid on lageraie ja turberaie.

Joonis 15. RMK uuendusraiate võimalik aastamaht puuliigiti, ha.

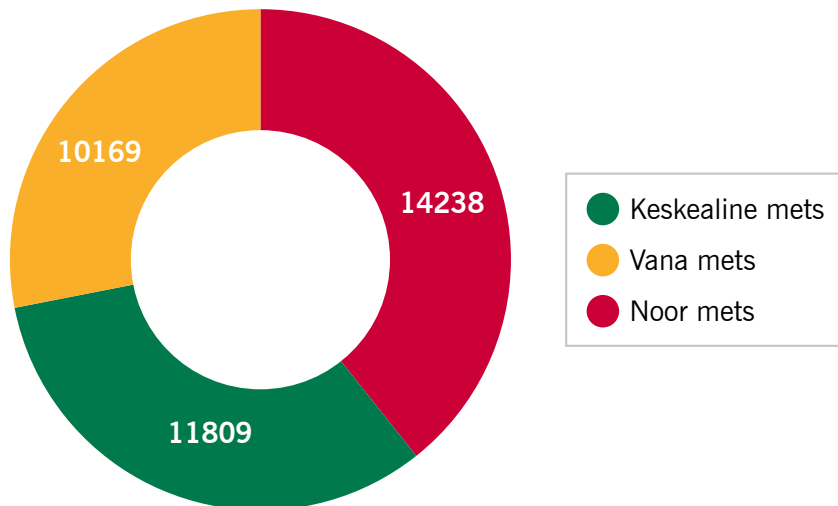
Metsa hoolduse prognoositav maht on aastas 2307 hektarit, mis koosneb noore metsa hooldusest ja harvendusraietest.

Joonis 16. RMK metsa hoolduse prognoos, ha/aastas.

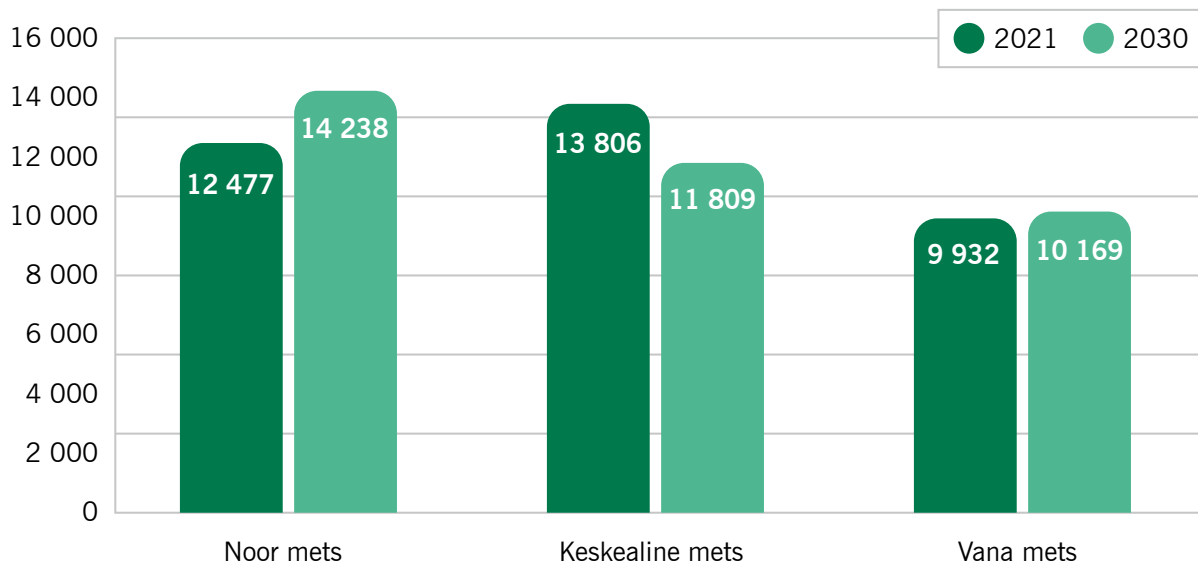
10. METSAVARUDE PROGNOOS 2030

Arvestades metsade praegust vanust, eelmises peatükis kirjeldatud uuendusraiate võimalikku mahtu ja metsa vanuse muutust 10 aasta jooksul, prognoosime metsade jagunemist vanuseklassidesse aastal 2030 järgnevalt.

Joonis 17. Riigi metsamaa jagunemise prognoos vanuseklasside alusel 2030. a, ha.

Metsa vanuseklasside muutumist kirjeldab joonis 18. Noore metsa ja mõnevõrra ka vana metsa pindala kasvab.

Joonis 18. Riigi metsamaa vanuseklasside muutuse prognoos 2021.–2030. a, ha.

11. KÕRGENDATUD AVALIKU HUVIGA RIIGIMETSA ALAD

Riigimetsa, mis asub asulate lähedal või mida inimesed aktiivselt kasutavad, peab RMK kõrgendatud avaliku huviga metsaalaks. Nende alade läheduses elavaid või kinnistuid omavaid inimesi (kohalik kogukond või elanikud), keda metsatööd otseselt mõjutavad, kaasab RMK metsatööde planeerimisse.

Kohalikud kogukonnad või elanikud saavad teha RMK-le ettepanekuid metsaalade arvamiseks kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kui nad kasutavad neid metsaalasid igapäevaste tegemiste ja vajaduste jaoks.

Riigimetsade kaart Vinni valla territooriumi kohta Maa-ameti kaardil:

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/rmk?aadress=Vinni%20vald&adshow=1&adfit=1>